education

Department:
Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KREITI YA 12

SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA BOBEDI (SAL)

LEPHEPHE LA BOBEDI (P2)

NOFEMERE 2008

MEPUTSO: 80

NAKO: 2 Diiri

Lephephe le, le na le matlakala a a selelago (6).

DITAELO:

1. Lephephe le, le arotšwe ka dikarolo tše THARO, e lego A, B le C.

   Karolo ya A: Ditaodišo

   Karolo ya B: Ditšweletšwa tša tirišano tše telele

   Karolo ya C: Ditšweletšwa tša tirišano tše kopana

2. Bala dipotšišo ka tlhokomelo gore o se hlahlathe.

3. Araba potšišo e **TEE** fela karolong ye nngwe le ye nngwe.

4. Taodišo e rulaganywe ka lenaneo la go swana le mmepe wa monagano **GOBA** lenaneo leo le ka go thušago go rulaganya. O tla fiwa meputso ya go **rulaganya** le **palobohlatse.**

5. Hlokomela morero le sebopego sa sengwalwa se sengwe le se sengwe go ya ka go fapana ga dinyakwa tša sona.

6. Dingwalwa ka moka di ngwalwe ka Sepedi.

KAROLO YA A

DITAODIŠO

POTŠIŠO 1

Kgetha e TEE ya dihlogo tše di latelago gomme o ngwale mantšu a e ka bago a 200 - 250 ka yona.

HIV le AIDS ke mathata setšhabeng.
O ka bolela ka tše di latelago le ka go lebelela diswantšho tša ka tlase:

- E hlolwa ke eng
- E ka thibelwa bjang
- Dipalopalo.
- Mmušo o dirang go lwantšha bolwetši bjo?
- Re ka phela bjang le batho bao ban ago le HIV le AIDS?

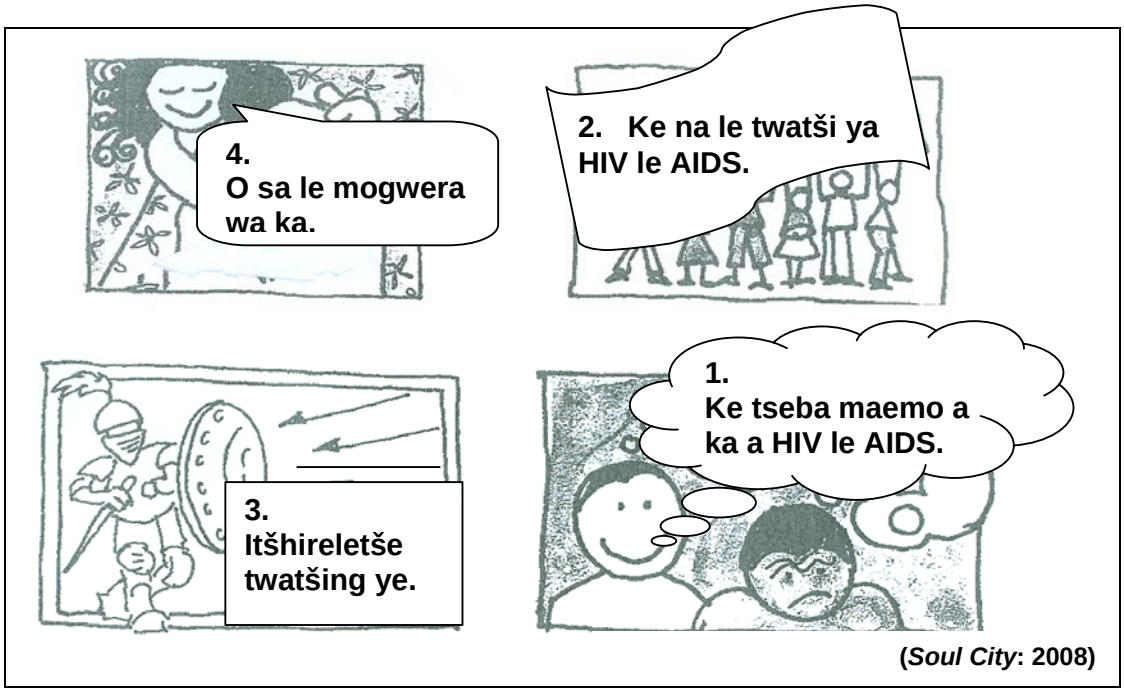

(***Soul City*: 2008**)

[40]

GOBA

1.2 Dikotsi mebileng.

O ka bolela ka tse di latelago:
- Di hlolwa ke eng?
- Di ka thibelwa bjang?

- Seswantšho sa ka tlase se ka go thuša go araba potšišo ye:

(***Sowetan : 2008***) **[40]**

GOBA

1.3 Bophelo bja mekutwaneng ke tlaišego.
- Seswantšho sa ka tlase se ka go thuša go araba potšišo ye:

(***Daily Sun:*****2008**) **[40]**

GOBA

1.4 Thuto ke sehlare sa bafsa.

- Seswantšho sa ka tlase se ka go thuša go araba potšišo ye:

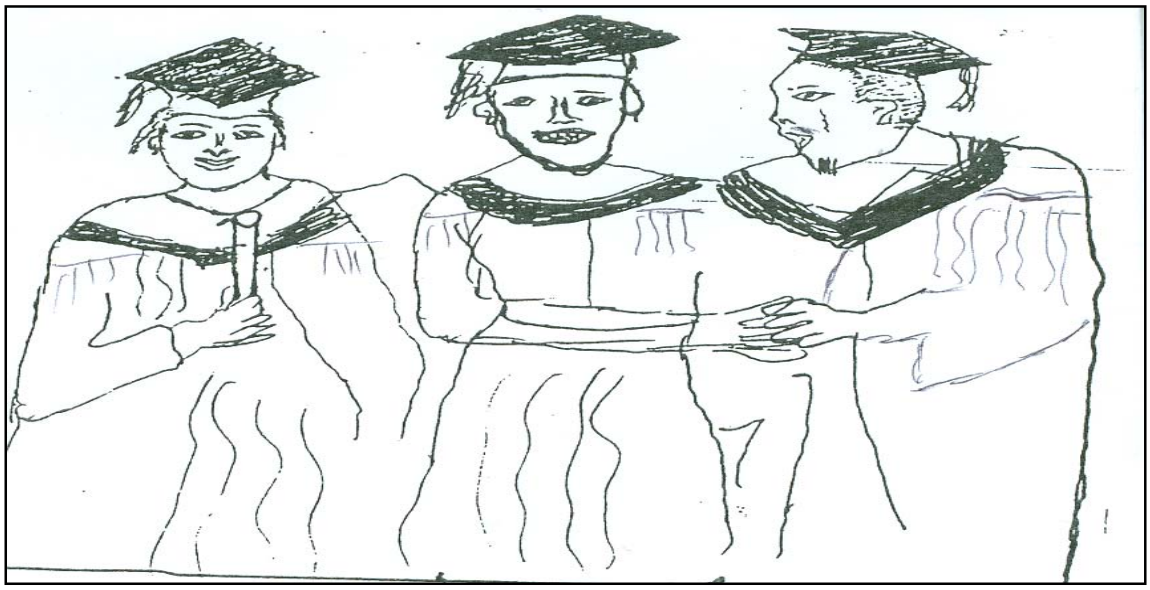

[40]

GOBA

1.5 Go šoma ka maatla go na le moputso. **[40]**

GOBA

1.6 Letšatši leo nka se le lebalego. **[40]**

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 40

KAROLO YA B

DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO TŠE TELELE

POTŠIŠO 2

Kgetha se TEE sa ditšweletšwa tše kopana tše di latelago gomme o ngwale mantšu a 80–100 ka sona.

2.1 O tsena sekolo kgole le gae ebile o dula moo. Mogwera wa gago o go kgopetše gore o ye go jela maikhutšo a dikolo ga gabo. Ngwalela motswadi wa gago **lengwalo** o mo kgopele tumelelo. **[20]**

GOBA

2.2 O be o le gona ge sekebekwa se tšeela mogwera wa gago sellathekeng (selefoune) sa gagwe. Bjale ngwala **pego** ya seo se diragetšego. **[20]**

GOBA

2.3 Go na le barutiši bao ba sa le swarego go swana ka diphapošing. Ngwalela hlogo ya sekolo **lengwalo** o laetše go se kgotsofale ga gago. **[20]**

PALOMOKA YA KAROLO YA B: 20

KAROLO YA C

DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO TŠE KOPANA.

POTŠIŠO 3

Kgetha se TEE sa dingwalwana tše di latelago gomme o ngwale mantšu a 60–80, e le diteng fela, ka sona.

3.1 Thala **phoustara** (**postara**) yeo o ka rutago batho ka HIV le AIDS. Ngwala dintlha tše bohlokwa fela. **[20]**

GOBA

3.2 Mogwera wa gago o thopile sefoka sa mabelo (diatletiki), gomme ngwageng wo o tlago o ya Amerika go yo emela naga ya Afrika Borwa.
Mo romele **poskarata** ya go mo lakaletša/kganyogela mahlatse le mahlogonolo leetong leo. **[20]**

GOBA

3.3 Ngwalela bagwera ba gago **taletšo** ya go tla moletlong wa gago wa matswalo. O se lebale go ba tsebiša letšatši le nako ya moletlo. **[20]**

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 20

PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 80